

Til

Forsvarsdepartementet

Vår ref.

Tidl ref.

Innspill til arbeidet med ny Langtidsplan for Forsvarssektoren

Bakgrunn

Norsk Reservistforbund (NROF) takker for anledningen til å komme med innspill til arbeidet med ny Langtidsplan for Forsvarssektoren (LTP). NROF har tidligere gitt innspill til NOU 2023:14 Forsvarskommisjonen av 2021 – Forsvar for fred og frihet, og til arbeidet med Forsvarssjefens fagmilitære råd – både skriftlig og gjennom dialog/møter. Disse innspillene legges til grunn i vårt innspill til arbeidet med ny LTP.

Generelt

NROF er opptatt av at fremtidig forsvarsplanlegging i langt større grad enn nå bør inkludere reservister og reserver som en del av arbeidet. Dette bør komme som et spesifikt oppdrag til Forsvaret så snart som mulig, og senest gjennom den nye LTP.

Ledelse og evne til å omsette beslutninger i forsvarssektoren

Forsvarskommisjonen poengterer sterkt at et omfattende løft for Norges evne til forsvar fordrer bedre styring, ledelse og kontroll i forsvarssektoren. Dette vil være avgjørende for Forsvarets evne til å realisere et økt ambisjonsnivå, og for å omsette økte budsjetter på en forsvarlig måte.

Videre skriver den at det generelt er behov for sterkere styring og ledelse – fra regjeringsnivå til det tverrsektorielle, til forsvarssektoren, og til alle nivåer i Forsvaret. I den tiden vi går inn i, er tydelig ansvarsfordeling og sterkt politisk lederskap nødvendig. Det er avgjørende at politisk ledelse i Forsvarsdepartementet er i stand til å holde forsvarssjefen, Forsvaret og de andre etatene ansvarlige.

NROF støtter at en slik endring er avgjørende, og er glad for de signalene som har kommet om dette etter Forsvarskommisjonenes rapport. NROF håper fokuset blir det samme i den kommende LTP da det er viktig at dette gjennomføres så snart som mulig, for å sikre at økte bevilgninger til Forsvaret blir omsatt på en fornuftig måte.

Forsvarsvilje

NROF har i flere år kommunisert viktigheten av forsvarevne, både som en del av forsvarsevnen og for å skape større bevissthet om trusselbildet og behovet for innsats fra befolkning og myndigheter. Vi mener derfor det er viktig med snarlige tiltak for å styrke kompetansen om sikkerhet, forsvar og beredskap i hele befolkningen, blant annet gjennom en bedre utnyttelse av verneplikten og økt bruk av reservister og frivillige organisasjoner innen forsvars- og sikkerhetspolitikk – som bindeledd mellom Forsvaret og det sivile samfunn. Dette vil bidra til å styrke både Forsvaret, totalforsvaret og totalberedskapen.

Forsvaret er avhengig av både å rekruttere og å beholde tilstrekkelig personell med riktig kompetanse. Vi ser at Forsvaret sliter med å holde på sine dyktigste ansatte. NROF mener det i denne sammenheng er viktig å se på utdannings- og rekrutteringssystemet, inklusive bruken av reservister, for å bli i stand til å kunne nyttiggjøre seg samfunnets samlede kompetanse best mulig.

Utviklingen av et moderne og fremtidsrettet reservistkonsept bør prioriteres, blant annet gjennom innhenting av relevante erfaringer fra land med godt utviklede og fungerende reservistordninger, som for eksempel Finland, Estland og Storbritannia.

Økt bruk av, og fokus på, reservister kan på en kosteffektiv måte bidra til at flere får et forhold til Forsvaret. Reservister som ivaretas på en god måte gjennom meningsfulle oppgaver, god personlig utrustning, og effektiv trening og øving, vil være gode ambassadører for Forsvaret og forsvarssaken. Dette vil bidra til økt engasjement rundt forsvars- og sikkerhetspolitikken, og øke forsvarsviljen.

Videre kan styrking av forsvarsviljen skje gjennom en bedre utnyttelse av verneplikten, hvor flere vernepliktige får en rolle i Forsvarets styrkestruktur etter endt tjeneste i Forsvaret. Dette vil bidra til å styrke både Forsvaret og totalforsvaret.

Reservister

Ut fra det NROF kjenner til, har Forsvaret i dag om lag 170 000 reservister, hvorav ca. 50 000 er disponert i styrkestrukturen. Av de som er i styrkestrukturen, er ca. 40 000 i Heimevernet. Dette betyr at det i dag er rundt 120 000 vernepliktige reservister som Forsvaret ikke har noen plan for å benytte i sin styrkestruktur.

Økt bruk av reservister i Forsvaret er økonomisk fornuftig, da Forsvaret allerede har brukt betydelige ressurser på å utdanne dem. Reservistenes kombinasjon av sivil og militær kompetanse gjør dem også verdifulle. NROF er derfor opptatt av at reservister i langt større grad bør inngå i fremtidige forsvarsplaner, og i større grad bør brukes i stående og mobiliserbare avdelinger. NROF mener det er viktig at dette arbeidet kommer i gang så snart som mulig.

Det bør snarest ses på muligheten for å benytte personell i den udisponerte reserven til å starte etableringen av kadre-baserte avdelinger som allerede ligger inne i Prop. 62 under «Videre utvikling av Forsvarets struktur» (MP bataljon, CBRN-kompani og tung ingeniørbataljon).

Arbeidet med å styrke den stående strukturen er også viktig for å øke utholdenheten, slik at Forsvaret kan løse oppdrag over tid. Dette kan for eksempel gjøres ved at avdelingenes styrkestruktur tilføres en reserve som kan tre inn i avdelingene ved behov, og derigjennom utnytte hovedmateriellet bedre. Dette er en reserve som ikke trenger å ha samme krav til trening som de som inngår i dagens styrkestruktur, og mye av personellet kan hentes fra den udisponerte reserven.

En slik styrking kan gjøres forholdsvis raskt, og uten store ressurser. Personell som disponeres inn i strukturen må få orientering om dette, og personlig utrustning må settes i bestilling så snart som mulig, da NROF er opptatt av at også dette personellet må være organisert i avdeling, vite hvor de tilhører, og ha personlig utrustning.

I tillegg må det sees på muligheter for å styrke eksisterende avdelinger med tilførsel av materiell som bemannes av et stort innslag reservister, og hvordan materiell som er tatt ut av eller er på vei ut av strukturen kan bemannes av reservister på en kosteffektiv måte.

Gjennom å bemanne materiell som er i ferd med å bli skiftet ut, eller å tilføre flere komponenter, som bemannes av reservister som allerede er utdannet på samme/tilsvarende system/komponent, vil kunne øke Forsvarets kapasitet og utholdenhet. Dette bør kunne gjennomføres innenfor flere områder i hele bredden av forsvarret, men belyses her gjennom luftvern.

Forsvarskommisjonens rapport påpeker, som Forsvarssjefens Militærfaglige Råd, en kritisk mangel på luftvern. Det dreier seg om en kombinasjon av nye typer luftvern, men også en styrking av dagens luftvern (NASAMS). Hvis det er mulig å anskaffe for eksempel flere utskyttingsramper og/eller sensorer til NASAMS «raskt», er det ingen grunn til å vente med å disponere reservister fra den udisponerte reserven som allerede er utdannet på systemet, inn i eksisterende avdelinger.

Når dette er gjort, bør avdelingssjefen ta kontakt med personellet og orientere om videre planer for avdelingen – inkludert når materiellet forventes levert, og om de vil bli kalt inn til «oppfriskningstrening» (hvis det anses nødvendig). Dette vil kunne gi en forbedring av kapasiteten til dagens luftvern i påvente av anskaffelse av flere og andre luftvernssystemer.

Videre vil det kunne være mulig å etablere nye kapasiteter/forsterke eksisterende kapasiteter gjennom å rekruttere personell til reserven som allerede er spesialister innenfor sitt område, og som gis nødvendig militær kompetanse i forhold til hvilken rolle de skal utføre (for eksempel innen Cyber og droner).

For å sikre best mulig bruk av reservister i alle deler av Forsvaret, bør det fastsettes et overordnet fagansvar for alle reservistspørsmål. Dette vil være meget viktig for å få fortgang med og kvalitet i arbeidet med å følge opp ønsket om en mer aktiv bruk av reservister, samt videreutvikling av praktiske ordninger som sikrer god forvaltning av reservistene, i eller utenfor styrkestrukturen. Ref Prop. 1 S (2023–2024). Et eksempel på dette er Danmark, som har reservister som rådgivere til sjefer på ulike nivå, inkludert Forsvarssjefen.

Employer support

For at Forsvaret/forsvarssektoren skal kunne ha ønsket/nødvendig reaksjonsevne, er det viktig at Forsvaret/forsvarssektoren og samfunnet har et bevisst forhold til styrkestrukturen, og hva dette betyr for den enkelte reservist og dens arbeidsgiver. Forsvaret/forsvarssektoren er avhengig av hele styrkestrukturen, ikke bare personellet som er stadig tjenestegjørende, for å kunne forsvare landet. Dette er det nødvendig å skape forståelse for, i samfunnet og hos den enkelte arbeidsgiver.

NROF er opptatt av «Employer Support»/Arbeidsgiverdialog for å styrke samarbeidet og dialogen mellom Forsvaret og sivile arbeidsgivere, for å etablere en gjensidig forståelse mellom Forsvaret, reservisten og dennes arbeidsgiver. Denne gjensidige forståelsen, og et velfungerende samarbeid, er nødvendig for en velfungerende reservistordning og derigjennom et velfungerende forsvar. Uten en slik forståelse og dialog vil det bli vanskelig for den enkelte reservist og arbeidsgiver å planlegge med kortere eller lengre arbeidsperioder i Forsvaret.

NROF mener at Heimevernets «Uniform på jobben dagen» er et viktig bidrag her, men at det bør suppleres med ytterligere tiltak. Et annet bidrag kan for eksempel være at styrkestrukturen i langt større grad fokuseres på i LTP og andre steder hvor Forsvaret omtales. (I de fleste sammenhenger snakkes det kun om det stående Forsvaret).

Et eksempel er Prop. 1S (2022-2023) som i pkt. 8.1 sier at «I tillegg til ansatt personell består Forsvaret av vernepliktige i førstegangstjeneste». Dette viser et totalt fravær av fokus på styrkestrukturen, og bidrar i liten grad til å skape forståelse for denne.

NROF mener at arbeidet med «Employer Support»/Arbeidsgiverdialog er såpass viktig at det fortjener en plass i kommende LTP.

NROF bidrar gjerne

NROF er gjennom sitt internasjonale samarbeid i god dialog med andre nasjoner vedrørende bruk av reservister. "The Interallied Confederation of Reserve Officers" (CIOR) og «The Interallied Confederation of Medical Reserve Officers» (CIOMR) representerer flere enn 1,3 millioner reservister i 34 medlemsland, i og utenfor NATO, og vi erfarer at de ulike landene har et stort fokus på at reservister kan bidra til å øke både reaksjonsevne og utholdenhet. NROF innehar for tiden presidentskapet i CIOMR, og vil fra 2024-2026 ha presidenten i et felles nordisk presidentskap i CIOR. Dette er en situasjon som absolutt bør utnyttes i arbeidet med ny LTP.

NROF har klare forventninger til at den kommende LTPen tar hensyn til de anbefalinger som har kommet fra flere hold om å inkludere reservister i langt større grad i fremtidig forsvarsplanlegging. Basert på den kompetanse NROF har om reservister og bruken av dem, basert på egne erfaringer og samarbeid internasjonalt, bidrar NROF mer enn gjerne til å skape forståelse for «reservistdimensjonen» med ytterligere dialog og innspill til LTPen.

NROF bidrar gjerne med kompetanse og et blikk fra utsiden der det anses relevant i dette arbeidet.

Jørn Buø

President

Norsk Reservistforbund

Erik Gustavson

Generalsekretær

Norsk Reservistforbund